

Mesto Rožňava

Materiál:

Program zlepšenie kvality ovzdušia pre Rožňavu a okolie Informatívna správa k 15.3.2023

Pre zasadnutie:

**Komisia výstavby, územného plánovania, životného prostredia a miestnych komunikácií Mestského zastupiteľstva v Rožňave
dňa 15. marca 2023**

K bodu: 7. Rôzne

Predkladajú :

RNDr. Jozef Gregor, člen Komisie

a

Odbor výstavby, územného plánovania, životného prostredia a miestnych komunikácií

Návrh na uznesenie:

**Komisia výstavby, územného plánovania, životného prostredia a miestnych komunikácií
Mestského zastupiteľstva v Rožňave**

a) Berie na vedomie

Informatívnu správu „Program zlepšenia kvality ovzdušia pre Rožňavu a okolie“

Dôvodová správa

Komisia výstavby, územného plánovania, životného prostredia a miestnych komunikácií (ďalej len „Komisia“) prerokovala dňa 1. decembra 2021 materiál „Informácia o problematike znečistenia ovzdušia polietavým prachom (najmä časticami PM₁₀ a PM_{2,5})“. Mestu Rožňava odporučila pripraviť Program na zlepšenie kvality ovzdušia Rožňavy a jej okolia (ďalej len „Program ZKO“) a opatrenia zohľadniť v rozvojových strategických dokumentoch mesta. Odporučila zároveň zabezpečiť v roku 2022 lokálnu automatickú meraciu stanicu pre kontinuálne sledovanie kvality ovzdušia.

Následne Odbor výstavby, územného plánovania, životného prostredia a miestnych komunikácií vypracoval a predložil na rokovanie Mestského zastupiteľstva 29. júna 2022 informatívnu správu „Program ZKO“ (Komisia prerokovala túto správu 15. 6. 2022). Mestské zastupiteľstvo vzalo informatívnu správu na vedomie a uznesením číslo 161/2022 uložilo:

- Zabezpečiť zariadenie na meranie kvality ovzdušia v roku 2023
- Vytvoriť pracovnú skupinu pre vypracovanie návrhu „Programu ZKO“ v navrhovanom zložení
- Vypracovať a do konca 1. polroka 2023 predložiť v navrhovanej obsahovej štruktúre na schválenie Mestskému zastupiteľstvu „Program ZKO“.

Predložená informatívna správa stručne popisuje stav v plnení stanovených cieľov.

Doplnená je zároveň informáciami, týkajúcimi sa riešenia využívania materiálu (ťažobného odpadu) z flotačnej úpravy mastencovej rúbaniny od spoločnosti EUROTALC s.r.o. Gemerská Poloma na dvoch lokalitách v katastrálnom území mesta:

- Lom – ložisko nevyhradeného nerastu odkalisko Rožňava (ďalej len „Odkalisko Rožňava“)
- Rožňavská Baňa.

Tieto problémy priamo súvisia s kvalitou ovzdušia v Rožňave a okolí.

Program zlepšenie kvality ovzdušia pre Rožňavu a okolie

Informatívna správa k 15.3.2023

1. Mobilná AMS

- Po prijatí materiálu Mestským zastupiteľstvom mesto Rožňava v druhom polroku 2022 uskutočnilo aktívne hľadanie potenciálnych dodávateľov monitorovacieho systému kvality ovzdušia; pôvodným zámerom bolo zabezpečiť takéto zariadenia nákupom (prenájomom) v režii mesta; ich cena rádovo v desiatkach tisícov EUR sa však javila nad súčasné možnosti mesta
 - Na základe viacerých konzultácií na Ministerstve životného prostredia SR a Úrade KSK dostalo mesto Rožňava v auguste 2022 prostredníctvom manažéra kvality ovzdušia (Odbor regionálneho rozvoja Úradu KSK) ponuku zapojiť sa do projektu Populair (Projekt LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia) a získať na rok 2023 možnosť sledovať kvalitu ovzdušia mobilným monitorovaním, zabezpečovaným Slovenským hydrometeorologickým ústavom
 - Vytipovaných bolo približne 10 lokalít pre umiestnenie mobilnej AMS v intraviláne mesta; všetky boli 1. decembra 2022 spoločne s manažérom kvality ovzdušia Úradu KSK posúdené a zároveň vybraté tie, ktoré najviac spĺňali požiadavky súvisiace s pripravovaným Programom ZKO a s technickými potrebami zabezpečenia prevádzky mobilnej AMS; ako najvhodnejšie sa ukázalo umiestnenie mobilnej AMS v areáli Základnej školy Zlatá (roh nad križovatkou Štítnická – Zlatá ul.)
 - Žiadosť o zaradenie do programu monitorovania kvality ovzdušia odoslalo mesto Rožňava Slovenskému hydrometeorologickému ústavu 5.12.2022; odôvodnilo ju o.i. aj tým, že výsledky získané z takéhoto kampanovitého merania budú použité pri riešení potenciálnej siete meracích staníc, zároveň môžu byť veľmi dobrým východiskom pre sledovanie pokroku prijatými opatreniami v rámci Programu ZKO
 - Kladná odpoveď o zaradení do programu bola mestu od SHMÚ doručená koncom roka 2022
 - Začiatkom marca 2023 sa uskutočnilo online stretnutie za účasti pracovníkov SHMÚ, Úradu KSK, Okresného úradu Košice a Slovenskej agentúry životného prostredia; výsledkom boli najmä definitívny výber lokality (ZŠ Zlatá) a doriešenie technických požiadaviek pre umiestnenie mobilnej AMS
 - V súčasnosti pripravuje SHMÚ návrh zmluvy so ZŠ Zlatá
-
- Podrobnejšie údaje o mobilnom monitorovaní kvality ovzdušia sú uvedené v prílohe.

2. Program zlepšenia kvality ovzdušia pre Rožňavu a okolie

- Vytvorenie pracovnej skupiny pre prípravu návrhu Programu ZKO uviazlo z viacerých dôvodov; do konca marca delegujú príslušné inštitúcie do pracovnej skupiny svojich zástupcov tak, aby táto mohla začať pracovať od začiatku apríla 2023
- Prvý návrh Programu bude predložený na rokovanie Komisie 26. apríla 2023; jeho príprava bude pokračovať tak, aby mohol byť materiál predložený Mestskému zastupiteľstvu na rokovanie 29. júna 2023.

3. Využívania materiálu z flotačnej úpravy mastencovej rúbaniny od spoločnosti EUROTALC s.r.o. Gemerská Poloma na dvoch lokalitách v katastrálnom území mesta (ďalej len „ťažobný odpad“)

- Problematikou súvisiacou s používaním ťažobného odpadu pri likvidácii Odkaliska Rožňava ako aj s jeho voľným skladovaním na obchodné účely v obývanom území Rožňavská Baňa sa mesto Rožňava zaoberá od polovice februára 2021
- Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, 11.4.2018 rozhodol (na základe odborného posudku), že flotačný kal, ktorý vzniká pri úprave mastencovej rúbaniny, nie je odpadom; rozhodnutie je právoplatné do 1.4.2023; pre oba produkty z tohto ťažobného odpadu (Talc-Bau a Talc-Agro) boli vydané karty bezpečnostných údajov
- Obvodný banský úrad v Spišskej Novej Vsi rozhodnutím z 31.7.2018 povolil Rudohorskej investičnej spoločnosti a.s. Spišská Nová Ves likvidáciu Odkaliska Rožňava s podmienkou dodržania overeného plánu likvidácie; rozhodnutie je platné do 31.12.2023
- Na pracovnom rokovaní na Mestskom úrade k tejto problematike dňa 26. januára t.r. za účasti pracovníkov Okresného úradu Rožňava (za Úsek štátnej ochrany prírody, Úsek štátnej ochrany ovzdušia a Úsek štátnej správy odpadového hospodárstva) a Ing. Petra Čoreja (v roku 2007 sa podieľal za VSK-MINING s.r.o. na projekte „Úpravárenský areál Gemerská Poloma“) bolo jednoznačne konštatované hrubé porušovanie podmienok oboch citovaných rozhodnutí a boli navrhnuté a prijaté a následne zrealizované 2 konkrétne kroky:
- Mesto Rožňava listom zo 6.2.2023 podalo **Obvodnému banskému úradu v Spišskej Novej Vsi so sídlom v Košiciach** podnet na vykonanie kontroly, zameranej najmä na dodržiavanie overeného plánu likvidácie Odkaliska Rožňava, vhodnosť používania ťažobného odpadu a spôsob likvidácie; dôležité je aj dodržanie termínu ukončenia technickej a následne aj biologickej rekultivácie odkaliska; Obvodný banský úrad listom z 1.3.2023 podnetu Mesta Rožňava v plnom rozsahu vyhovel a zvolal kontrolu na **29.3.2023** za účasti všetkých dotknutých orgánov štátnej správy a zainteresovaných strán (MŽP SR – Sekcia geológie a prírodných zdrojov, Okresný úrad Košice, Okresný úrad Rožňava, Slovenská inšpekcia životného prostredia Košice, Slovenský vodohospodársky podnik OZ Banská Bystrica a Mesto Rožňava); cieľom týchto aktivít mesta je dosiahnuť bezpodmienečné dokončenie kompletnej rekultivácie odkaliska v zmysle uvedeného
- Ďalší súvisiaci podnet adresovalo Mesto Rožňava listom z 15.2.2023 **Okresnému úradu v Košiciach**, ktorý vydal rozhodnutie o nakladaní s materiálom vzniknutým fonáciou mastencovej rúbaniny; nakoľko rozhodnutie platí do 1.4.2023 a je oprávnený predpoklad, že spoločnosť požiada o predĺženie platnosti, resp. o vydanie nového rozhodnutia, požiadalo mesto o dôsledné prehodnotenie

skutočností, ktoré viedli k vyhoveniu žiadosti spoločnosti; v žiadosti mesto podrobne uviedlo skutočností, ktoré bralo do úvahy pri jej podávaní (nedostatky v odbornom posudku, obsahové nedostatky v samotnom rozhodnutí a najmä rozpor medzi nakladaním s ťažobným odpadom s podmienkami stanovenými v kartách bezpečnostných údajov; situáciu naďalej monitorujeme, podľa informácií z posledných dní ešte žiadosť o predĺženie platnosti rozhodnutia podaná nebola.

Príloha:

Mobilný monitoring kvality ovzdušia (MMKO) na Slovenskom hydrometeorologickom ústave (SHMÚ)

MMKO, ktorý poskytuje SHMÚ, má za úlohu zhodnotiť úroveň znečistenia v danej lokalite.

SHMÚ pomocou MMKO zabezpečuje:

- Primárne úlohy, ktorými sú merania spojené s prevádzkou a fungovaním Národnej monitorovacej siete kvality ovzdušia (NMSKO):
 - optimalizácia umiestnenia trvalých monitorovacích staníc,
 - medzinárodné a národné porovnávacie merania,
 - výkon testov ekvivalencie.
- Sekundárne úlohy, ktorými sú:
 - o odhaľovanie tzv. Hot spotov, za predpokladu neohrozenia prevádzky NMSKO,
 - o projekt Life.

Mobilná monitorovacia stanica kvality ovzdušia umožňuje meranie:

- znečisťujúcich látok: PM₁₀, PM_{2,5}, SO₂, NO_x-NO-NO₂, CO, BTX, BaP a vybraných kovov,
- meteorologických parametrov: smer a rýchlosť vetra; teplota, vlhkosť a tlak vzduchu.

Hodnotenia koncentrácií znečisťujúcich látok sa vykonáva referenčnými metódami opísanými v príslušných technických normách alebo rovnocennými metódami.

Príslušný monitorovací program je určený podľa cieľa monitorovania.

MMKO sa vykonáva indikatívnym meraním v súlade s prílohou č. 6 vyhlášky MŽP SR č. 244/2016 Z.z.

- ktoré sa realizuje **najmenej počas 8 týždňov** rovnomerne rozložených počas roka,
- najmenší **počet údajov** získaných počas merania **90 %**,
- pri ktorom sú **dodržané neistoty meraní** podľa príslušnej prílohy bod A.

Umiestnenie mobilnej monitorovacej stanice musí spĺňať nasledovné podmienky:

- dostatočne rozmerné vzorkovacie miesto, kde sa bude dať zaparkovať (optimálne tak, aby monitorovacia stanica nepredstavovala prekážku a nikoho neohrozovala, rozmer mobilnej stanice D x Š x V = 2 x 1,1 x 2 m),
- vzorkovacie miesto nesmie byť tienené stromami alebo budovami,
- vzorkovacie miesta sa vo všeobecnosti umiestňujú tak, aby sa predišlo meraniu v mikropriestoroch, v ich bezprostrednej blízkosti, čo znamená, že vzorkovacie miesto sa volí tak, aby odoberaná vzorka

ovzdušia reprezentovala kvalitu ovzdušia na úseku ulice s dĺžkou aspoň 100 m na miestach zameraných na dopravu a oblasti s rozlohou aspoň 250 m × 250 m v priemyselných oblastiach,

- pri meraní vplyvu dopravy, sa vzorkovacie miesto umiestni aspoň 25 m od okraja veľkej križovatky a najviac 10 m od obrubníka; pod veľkou križovatkou sa rozumie križovatka, ktorá prerušuje tok dopravy, čo spôsobuje odlišné emisie ako na ostatných úsekoch cesty (spôsob jazdy „brzda-plyn“); pre arzén, kadmium, nikel a benzo(a)pyrén sa vzorkovacie miesta musia tiež umiestniť aspoň 4 m od stredu najbližšieho dopravného pásu.

Prípojenie mobilnej stanice na elektrickú energiu:

- objednávateľ služby zabezpečí elektrickú prípojku 400V, 3 fázy,
- prípojka musí mať revíznú správu (z dôvodu ochrany citlivých elektronických analyzátorov),
- poistka / istič optimálne 25 A (aby nevyhadzovalo poistky po zapnutí klímy),
- odber elektrickej energie závisí od vybavenia a od vonkajších teplotných podmienok - 16kW/24hod až 32kW/24hod. – hradí SHMÚ.

Dáta z mobilného monitoringu sú verejne dostupné a zobrazované na stránke SHMÚ.